

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravni prostori:
2857 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2857 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIII. Cena lista je \$6.00. Entered as second-class matter January 15, 1935, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 7. NOVEMBRA (NOVEMBER 7), 1941. Subscription \$6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 218. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Rusija dobi veliko posojilo v Ameriki

Finska vlada namignila, da bo vojna s sovjeti kmalu končana. Stalin pravi, da je Nemčija izgubila 4,500,000 vojakov na ruskih frontah. Velika sovjetska protiofenziva severozapadno od Moskve se nadaljuje. Nemške oklopne divizije vržene nazaj po vročih bitkah z Rusi

Washington, D. C., 7. nov.—Glavni department je sinoči namignil, da bo Rusija dobila posojilo milijardo dolarjev. To posojilo je obljubil predsednik Roosevelt v pismu, ki ga je poslal Stalinu 30. oktobra, na bazi poročila, ki mu ga je predložil W. Averell Harriman, načelnik ameriške misije, ki je pred nekaj tedni obiskala Moskvo in tam konferirala s sovjetskimi voditelji. Stalin je odgovoril Rooseveltu 4. novembra, da sprejme posojilo. Posojilo bo nakazano sovjetskomu v smislu provizij posojilno-najemniškega zakona.

Helinski, Finska, 7. nov.—"Militaristične operacije, kolikor se kažejo Finske, se bližajo koncu," pravi radijsko poročilo. "Čeprav je bo vojna nadaljevala med vesoljimi, se Finska ne bo bojevala daj kot je potrebno za začetek finskih mej."

Bern, Švica, 7. nov.—Sem dopeta poročila, da je bilo bojovanje med finskimi in ruskimi četi ustavljeno, še niso bila potrjena. Mnenje prevladuje, da je poročila preuranjena.

Moskva, 7. nov.—Stalin je v svojem govoru po radiju na predvečer 24. letnice boljševiške revolucije izjavil, da je za sedanje skupne sovjetskih armad odločno dejstvo, da se mora Rusija sama boriti proti Nemčiji. Indirektno je udaril po Veliki Britaniji, ker ni postavila druge fronte, da se zmanjša pritisk Hitlerjeve vojne mašine na ruskih frontah.

Stalin je napovedal končni poraz nacistične Nemčije in izjavil, da nemške izgube na ruskih frontah znašajo 4,500,000 mož. To številko vključuje ubite, ranjene in ujetе vojakе. Ruske izgube so 350,000 ubitih, 378,000 ranjenih in 1,020,000 ranjenih.

Berlin, 6. nov.—Nemške kote so se v prodiranju v južni smeri preko gorovja dopele do Črnega morja in razcepile sovjetsko oboroženo silo na Krimskem polotoku na tri dele. Prodiranje se je začelo po zasedbi Prokopske, ki je oddaljena 55 milj od Kerča, sovjetske mornarične baze.

Cilj nemških vojnih operacij je okupacija Krima, da se odpre pot proti Kavkazu, kjer so bogata oljna polja. V južnem delu Krimskega polotoka se vrše bitke z Rusi. Od Simferopola, važnega mesta, katerega so Hitlerjeve armade okupirale, je štirideset milj do Sevastopola, velike sovjetske mornarične baze. Vrhovno poveljstvo ne omenja vojnih operacij na moskovskih frontah. Prej objavljena vest se je glasila, da nemški letalci bombardirajo Moskvo iz zraka. Gorke mesto ob reki Volgi, je tudi tarča nemških bomb.

Na fronti pri Leningradu so bili ruski napadi na nemške položaje odbiti. Poskus glede prekopavanja reke Neve se je potemnil. Rusi so bili poginili zaradi velikih izgubami.

Moskva, 6. nov.—Uradno radijsko poročilo, oddano danes, pravi, da se bitke pri Tulu sto milj južno od Moskve, nadaljujejo, toda Nemci se več ne bore z istim navdušenjem kot ob pričetku ofenzive. "Pred tremi dnevi se je začela velika ruska protiofenziva na sovjetnem pri Kalininu, 95 milj severozapadno od Moskve," se

Nemci usmrtili 300,000 Srbov 200,000 Slovencev izgnanih

London, 6. nov.—Ubežna jugoslovanska vlada je danes prejela podrobno poročilo iz virov srbske pravoslavne cerkve, ki se glasi, da je bilo čez 300,000 Srbov ustreljenih ali obešenih od dneva nemško-italijanskega napada na Jugoslavijo. Tu so vrste moški, ženske in otroci. Eksekucije se nadaljujejo v velikem številu.

Isto poročilo se glasi, da so Nemci do danes izgnali več kot 200,000 oseb iz Slovenije v Srbijo, katera danes stoji pred lakoto in epidemičnimi boleznimi.

Unija ADF preklicala stavko

Zastoj v pogajanjih v Seattlu

Los Angeles, Cal., 6. nov.—Člani unije United Welders, Cutters & Helpers, ki spada k Ameriški delavski federaciji, so se sinoči na masnem shodu izrekli za preklic stavke v ladjedelnicah California Shipbuilding Corp. To so storili na apel Sidneyja Hillmana, sodirektorja urada za produkcijo bojne opreme.

Unija je šla v boj, ko je kompanija zavrnila zahtevo glede zvišanja plače. Stavkarji so dobili od Hillmana zagotovilo, da bodo vsi upošleni pri prejšnjih delih in da se bodo vršila pogajanja glede masnega spora.

Seattle, Wash., 6. nov.—Pogajanja glede končanja stavke strojnikov, članov unije ADF, v tukajšnjih ladjedelnicah so prišla v zastoj. Piketi so pričeli ponovno oblegati ladjedelnico, ko so se pogajanja razbila.

Cleveland, O., 6. nov.—Sestot delavcev, članov unije CIO, je večer zastavkalo v tovarni Triple Screw Co. Kompanija izdeluje plovila za White Motor Co., ki ima velika vodna naročila, William Donovan, pokrajinski direktor CIO, je dejal, da unija ni sankcionirala oklicala stavke in pozval stavkarje, naj se takoj vrnejo na delo.

Zakladnik pritiska za sprejetje davčnega načrta

Washington, D. C., 6. nov.—Federalni zakladnik Henry Morgenthau je začel pritiskati na kongresne voditelje za akcijo o novem davčnem načrtu. Ta predvideva naložitev novih davkov, da vlada dobi nadaljnje milijarde, ki jih potrebuje za financiranje obrambnega programa in pomoč Veliki Britaniji in drugim državam, ki so zavojevane v borbi proti osi. Določa se, da načrt določa zvišanje davkov na mednarodna izplačila in za socialno zaščito. Sedanjih davkov za socialno zaščito je en odstotek s strani delavca in delodajalca, skupno dva odstotka. Morgenthau je dal razumeti, da se mora ta davek zvišati na dva odstotka. Skupna vsota davčnih dohodkov, ki je prišla v federalno blagajno v preteklem letu, je bila \$9,400,000,000. V smislu novih davčnih načrtov, ki so pred kongresom, naj bi vlada dobila dodatno vsoto sedem do devet milijard dolarjev v prihodnjem letu.

Mussolini napaden in lahko ranjen?

London, 6. nov.—Radio iz Moskve je danes poročal, da je bil izvršen atentat na Benita Mussolinija v Rimu. Oddana sta bila nanj dva strela iz revolverta in ena krogla ga je zadela in lahko ranila. Takoj nato je nemška policija Gestapo ojačila stražo nad Mussolinijem.

ČEŠKO-POLJSKA DRŽAVA NA FEDERATIVNI OSNOVI

Poljski poslanik Ciechanowski objavil načrt

PODLAGA ZA MIR IN KOOPERACIJO

Chicago, 6. nov.—Načrt glede ustanovitve česko-poljske države na federativni podlagi je razkril Jan Ciechanowski, poljski poslanik v Združenih državah. "Poljska vlada v sporazumu s Čehi že aktivno gladi pot ustanovitvi take države," je rekel poslanik. "Zagovorniki načrta upajo, da bo ustanovitev česko-poljske države prva točka v kampanji za postavitve novega reda in mednarodne kooperacije v Evropi ter trajnega mira. Poljsko prispevanje v tej smeri je zavzelo obliko ustanovitve federacije med Poljsko in Čehi, ki mora sloneti na široki demokratični črti. Konstruktivno delo se je že pričelo. Vladi Poljske in Čehoslovake v preganjanju v Londonu se delata na detajlih v tesni in prijateljski kooperaciji."

Poslanik je dalje rekel, "da taka federacija lahko tvori jedro demokratičnega novega reda v centralni in vzhodni Evropi. Ta je prvi poskus v naporih, katerih cilj je trajni mir v nasprotju z destruktivnimi načeli modernega suženjstva, ki ga Hitler imenuje nov red."

Joseph Martinek, tajnik Čehoslovaškega narodnega sveta v Ameriki, je komentiral načrt. "Ljudje českega porekla po vsem svetu, oni v Evropi in svobodnih državah, zlasti v Ameriki, podpirajo idejo tesne kooperacije in ustanovitve česko-poljske države na federativni podlagi," je dejal. "Uverjeni smo, da ustanovitev take države bo najbolj logičen korak k formiranju Združenih držav Evrope. Pričakujemo, da nam bodo sledile škandinavske in balkanske države. Dr. Beneš, predsednik čehoslovaške vlade v Londonu, ne verjame, da je ustanovitev Združenih držav Evrope mogoča takoj po vojni, popolnoma pa je prepričan, da se ideja lahko uresniči. Ustanovitev česko-poljske države naj bi bil prvi korak."

Mina potopila japonski parnik

Nadaljnje ameriške žrtve na Atlantiku

Tokio, 6. nov.—Japonski parnik Keibi Maru se je sinoči potopil, ko je zadel ob mino v bližini korejskega obrežja, poročala Domez, japonska častniška agencija. Sedemnajst članov posadke je izgubilo življenje, deset pa je bilo ranjenih; 264 potnikov je bilo rešenih.

Parnik, ki je bil na poti proti Taorugi, Koreja, se je potopil 30 minut po trčenju z mino. Japonska vlada trdi, da je bila mina ruska in je poslala protest sovjetom. Japonska je že prej vložila protest pri sovjetski vladi zaradi polaganja min v vodah, po katerih se kretajo japonski parniki.

Washington, D. C., 6. nov.—Sedemnajst ameriških državljanov in dva Kanadčana je izgubilo življenje na Atlantiku. Američani so bili na poti v Anglijo, kjer so se nameravali pridružiti tehničnim angleški grupi kot prostovoljci za nevojno službo.

Naznanilo o smrti ameriških državljanov je objavil mornarični department. To ne omenja detajlov in ne imena parnika, ki ga je najbrže torpedirala in potopila nemška podmornica.

Domače vesti

Obiski
Chicago. — John in Josephine Barto ter Angeline M. Okorn iz Girarda, Kans., so 4. t. m. obiskali gl. urad SNPJ in uredništvo Prosveta.

SNPJ sklicuje politično konferenco
Chicago. — Gl. izvršni odsek SNPJ je 5. novembra na svoji seji soglasno sklenil, da povabi vse slovenske centralizirane podporne in politične organizacije v Ameriki na konferenco glede politične akcije za staro domovino. Predlagano je, naj vsaka organizacija pošlje dva zastopnika in konferenca naj se vrši 15. novembra v Chicagu.

Lausche smagel z večino 50,000 glasov
Cleveland. — Frank J. Lausche, novi slovenski župan v Clevelandu, je bil izvoljen z večino čez 50,000 glasov. Noben drugi župan pred njim v zgodovini Clevelanda ni še dobil tako velike večine. Lausche je imel večino v 25 wardah izmed tridesetih. Z njim vred so bili izvoljeni trije Slovenci v mestni svet: Pucel, Kovačič in Vešhovec.

Volilna zmaga v Evelethu
Eveleth, Minn. — Pri volitvah 4. t. m. sta bila z veliko večino ponovno izvoljena v mestni odbor za dobo dveh let Slovenca Jos. Kovač in Louis Lesar. (Lesar je bil delegat na zadnji konvenciji SNPJ v Pittsburghu.)

Kako potuje pošta v stari kraj
Chicago. — Rojakinja Angeline Podbevšek iz Chicaga je poslala pismo svoji materi v Radovljico na Gorenjskem dne 19. avgusta t. l. Zadržanje dni je pismo dobila nazaj. Pismo, ki je bilo poslano od tukaj zračno pošto, je prišlo do Zagreba, tam so ga pa vrnil nazaj s pripombo na kuverti, da "nimajo dovoljenja za dostavo pisma..."

Mlad rudar ubit v rovu

Universal, Pa. — Frank Brunner, star 27 let, rojen v Ameriki in član društva Comets No. 715 SNPJ, je 4. nov. izgubil življenje pri delu v jami v North Bessemerju. Zasulo ga je kamenje. Zapuska žena Pavlino, ki je tudi članica omenjenega društva. Pogreb ponesrečenca se vrši danes (7. novembra) ob dveh popoldne.

Clevelandske vesti

Cleveland. — Dne 4. t. m. je v bolnišnici umrla Antonija Kresal, roj. Celhar, stara 75 let in doma iz St. Petra na Krašu. V Ameriki je bila 35 let in tu zapuška moža in sina. — V Conneautu je umrla 80-letna Rozzi Stegovec, roj. Knol, doma iz Žužemberka. V Ameriko je prišla pred več ko 40 leti in tu zapuška drugega moža, dva sinova in mnogo vnukov.

Roosevelt hoče poslati armado v Evropo, pravi Wheeler

Washington, D. C., 6. nov.—Senator Wheeler, demokrat iz Montane in vodja izolacionistov, je večer ponovno napadel predsednika Roosevelta. Obdolžil ga je, da hoče na vsak način pognati Ameriko v vojno in poslati ekspedicijsko armado tri do pet milijonov vojakov v Evropo do 1. 1943. Napadu na predsednika se je pridružil tudi senator Hiram Johnson, republikanec iz Californije.

Magnetična mina najdena ob mehiškem obrežju

Mexico City, 9. nov.—Vlada je sinoči potrdila prej objavljeno poročilo, da je bila magnetična mina najdena v bližini južnega mehiškega obrežja, za eno pa je izjavila, da mina ni nemške izdelka.

Diskuzije o oklicu stavke na železnica

Kampanja med oljnimi delavci

Edwin S. Smith imenovan za direktorja

Washington, D. C. — Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, in O. A. Knight, predsednik mednarodne unije oljnih delavcev, sta naznanila organizatorično kampanjo med 500,000 delavci, ki so upošleni v oljni industriji. Za direktorja kampanje je bil izbran Edwin S. Smith, bivši član federalnega delavskega odbora. Murray in Knight sta izjavila, da bo kampanja dosegla vsa središča oljne industrije, zlasti pa delavce pri Standard Oil Co., ki jo kontrolirajo Rockefellerjevi interesi. Za to kompanijo dela okrog 65,000 delavcev.

Načrti glede organizatorične kampanje so bili odobreni na konvenciji unije oljnih delavcev, ki se je vršila v Baton Rouge, La., v zadnjem septembru. Kampanjo bosta skupno financirala CIO in unija.

Smithov glavni stan, iz katerega bo vodil kampanjo, je v Washingtonu. Za direktorja je bil imenovan dva meseca po poteku njegove petletne službe kot član delavskega odbora. On je znan kot zagovornik načel industrijskega unionizma in bojevnik za delavske pravice. Naznanilo, ki sta ga objavila Murray in Knight, pravi med drugimi:

"Pravkar je bil podpisan dogovor med unijo oljnih delavcev in Kongresom industrijskih organizacij glede splošne organizatorične kampanje, ki naj bi potegnili pol milijona delavcev v unijo. Z apliciranjem načel industrijskega unionizma je CIO organiziral od svoje ustanovitve čez pet milijonov delavcev v industrijah masne produkcije. Oljna industrija je edina, ki se še upira uniji. Uverjeni smo, da bo kampanja med oljnimi delavci prav tako uspešna kot one v tovarnah Ford Motor Co. in Malega jekla. Vsi delavci, organizirani v kampanji, postanejo člani oljne unije. Kakor delavci v drugih industrijah, potrebujejo tudi oljni zaščito pred izkoriščanjem. Ta zaščita je mogoča le, če vstopijo v unijo in se pridružijo milijonom, ki so se organizirani v drugih industrijah."

Aretacije padalcev v Franciji

Poročilo o potopljenih parnikih

Vichy, Francija, 6. nov.—Ujetje in aretacije padalcev v zapadnem delu nezasedene Francije je bilo naznanjeno. Vsi pristali generali Charlesa de Gaulle, voditelja svobodnih Francozov, čigar armade se bore na strani angleških proti osi.

Oblasti pravijo, da je padalce pripeljalo angleško letalo. Na tla so se spustili pred dvema dneva pri Perigueuxu. Člani angleške posadke in letalo so oblasti pridržale.

Odlok Rooseveltovega odbora razočaral voditelje bratovščin

VPRAŠANJE ZVIŠANJA PLAC

Chicago, 6. nov.—Možnost oklica stavke na železnica se je pokazala sinoči, ko so voditelji železniških bratovščin kritizirali odlok Rooseveltovega odbora glede zvišanja mezd železničarjem. Reprezentantje železniških kompanij so tudi izjavili, da niso zadovoljni s priporočili odbora. Predstavnik organiziranih železničarjev so naznanili, da se bodo danes sestali na konferenci in razpravljali o oklicu stavke. Ti reprezentirajo okrog 1,200,000 železničarjev.

Načelnik odbora, ki ga je imenoval predsednik Roosevelt in mu poveril izravnavo konflikta med bratovščinami in magnati, je Wayne L. Morse, dekan pravne fakultete Oregonске državne univerze. Ostali člani so Thomas R. Powell, James C. Bonbright, Joseph H. Willits in Houston Thompson. Odbor je predložil svoja priporočila predsedniku Rooseveltu na podlagi ugotovitev, do katerih je prišel po večtedenskih zaslišanjih predstavnikov obeh v konfliktu prizadetih grup.

Priporočila odbora vključujejo zvišanje plače za 7 1/2% članom petih velikih operativnih bratovščin in zvišanje za devet centov na uro članom štirinajstih neoperativnih bratovščin. Zvišanje velja za nazaj do 1. septembra in mora biti začasno. Odbor priporoča, da se vprašanje plač ponovno vzame v pretes 31. dec. 1942 v soglasju s položajem, ki bo takrat prevladoval. Dalje je odbor priporočil teden počitnic s plačo za vsakega železničarja v prihodnjem letu. Vsa sporna vprašanja, ki se pojavijo v bodočnosti, naj se rešujejo v smislu provizij železniškega zakona. Odbor sodi, da zvišanje plače in počitnice bodo povečale stroške železnice za \$270,000,000 na leto.

Bratovščine so zahtevale zvišanje plače za trideset odstotkov in minimalno plačo 70 centov na uro. Železničarji in magnati imajo trideset dni časa za sprejetje ali odklonitev odloka Rooseveltovega odbora, toda stavka v tej dobi ne more biti oklicana, ker to prepoveduje železniški zakon.

Kakor hitro so bili voditelji bratovščin obveščeni o odloku Rooseveltovega odbora, so podali ostro izjavo. To so podpisali Alvanley Johnston, predsednik bratovščine strojevodij; C. J. Goff, podpredsednik te bratovščine; H. W. Fraser, predsednik bratovščine izprevoznikov; A. F. Whitney, predsednik bratovščine spremnikov, in T. C. Cahoon, predsednik bratovščine kretničarjev.

"Priporočila odbora, kolikor se ta tičejo železničarjev, se ne razlikujejo od Gurleyevega načrta, kateri predvideva zvišanje plač v sorazmerju z zvišanjem dohodkov železniških kompanij ne glede na porast cen življenjskih potrebščin," pravi izjava. "Poročilo, kakršno je, nas je razočaralo in ga ne moremo priporočiti železničarjem v sprejetje. Danes se bo vršil sestanek, na katerem bomo razpravljali o korakih, katere bomo morali podvzeti."

test Angliji, v katerem pravi med drugim, da je potapljanje in zaseganje francoskih parnikov odprto kršenje načel svobode morij.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceru \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta, za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciceru \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (November 30, 1941), poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

"Amerika je napadla Nemčijo!"

Nacijski diktator Hitler je 1. novembra formalno izjavil, da so "Združene države napadle Nemčijo" v zvezi s pomorskimi boji v bližini Islandije na severnem Atlantiku, kjer je bil 31. oktobra torpediran in potopljen ameriški rušilec Reuben James in kjer sta bila pred kratkim zadeta od torpeda ameriška gušilca Greer in Kearny.

Predsednik Roosevelt je v svojem zadnjem govoru rekel, da je zgodovina že zapisala, kdo je oddal prvi strel med temi spopadi med Hitlerjevimi podmornicami in ameriškiimi ladjami. Pravilno!

Amerika je napadla Nemčijo! Kje? V nemških vodah? Ali je severni Atlantik nemško morje? Če ni—in prav gotovo ni!—kaj pa delajo tamkaj nemške podmornice? Ali so tamkaj zato, da kažejo pot ameriškim trgovskim ladjam, ki prevažajo bojni material v Anglijo? Mar niso tam zato, da ameriške ladje napadejo in jih potopijo?

Seveda, seveda, Amerika ne bi smela braniti svojih tovarnih parnikov! Ne bi smela spremljati jih z bojnimi ladjami in če te ladje zavohajo Hitlerjevo podmornico, bi morale lepo počakati, da podmornica prva izstreljuje torpede in jih požene na dno, nakar se lahko branijo, če se hočejo—na morskem dnu! Če pa poženejo podmornico na dno, preden more podmornica pogrti njih, je to napad na Nemčijo!

Kajpada—napad na Nemčijo je po kljukasti logiki Hitlerja in enako kljukasti logiki vseh onih, ki dajejo Hitlerju moralno podporo. Po tej sijajni logiki se Amerika ne sme braniti. Kajti, če se brani, je to napad na Nemčijo!

Cela vrsta ameriških parnikov je bila potopljena zadnje mesece na južnem Atlantiku. Tam ni nobene vojne cone, kljub temu so tam Hitlerjeve podmornice—Nemčija je tam. Kdo je tam oddal prvi strel, kdo je tam prvi napadel? Američani niso, kajti njihovih bojnih ladij tam ni bilo in ameriške tovarne ladje do danes še niso oborožene.

O, da—napad na Nemčijo! Nacijska Nemčija pa je danes povsod, po vseh morjih in celinah, tudi na ameriških tleh je s svojo peto kolono, katere na vseh koncih in krajih napada in sabotira obrambno delo. In če Američani prijemajo te saboteže za vrat, je to napad na Nemčijo!

Po kljukasti Hitlerjevi logiki ni nacijska Nemčija še nikogar napadla, pač pa je bila obratno napadena od vseh drugih. Čehi in Poljaki so jo prvi napadli, potem pa Francozi in Angleži; nato so jo napadle Norveška in Danska, Belgija in Nizozemska, Jugoslavija in Grčija, nazadnje pa Rusija. Seveda mora priti še Amerika na vrsto. Uboga nacijska Nemčija, komu se ne smili!—

Hitlerjeva podla trditev, da je Amerika napadla Nemčijo, ima dva namena.

Prvi namen je, da se zganejo japonski militaristi in stopijo v oboroženjo akcijo. Ko je Japonska pristopila k ozišču, se je obvezala, da bo pomagala Nemčiji z orožjem, kadar bo ta NAPADENA po velesilah, ki takrat še niso bile v vojni. To sta Združene države in Sovjetska unija.

Drugi namen je, da peta kolona v Ameriki podvoji in potroji sabotažo in da njen zavedni ali nezavedni zaveznik—apizarska opozicija—še bolj nagaja in meče debela polena pod noge ameriški vladni. Če Hitler pravi, da je Amerika napadla Nemčijo—mora apizarska opozicija to sprejeti kot sveto resnico in še bolj tuliti, do se Roosevelt laže, kadar govori o nacijskih napadih na Ameriko.

Poročila se glase, da gre v Nemčiji zelo slabo z "novim redom." Hitler je pobral vse mlade in zdrave delavce v armado, v tovarne je pa pognal vse, kar je mogel naloviti po okupiranih deželah, da lje mlada nemška dekleta, žene in upokojene starce. Vsi ti pa niso kos delu in produkciji orožja in streliva je začela zastajati. Ne samo to. Za njegove vojske na ruski fronti ni dovolj zimske obleke, zato je Hitler velel pobrati vsem možkim na Norveškem in Danskem vrhnje suknje za svojo armado v Rusiji. Končno: vse podjarmljene dežele ne morejo dati dovolj živil Nemcem in posledica je, da se v Nemčiji obeta to zimo stradanje in obetajo se bolezni, ki bodo strahovito krale civilno prebivalstvo.

Vse to sili Hitlerja, da naravnost beži. Med tem pa se vedno bolj približuje Amerika s svojim smrtnim udarcem — — —

In Japonci se obotavljajo in obotavljajo z obljubljenim udarcem po Ameriki ali Rusiji — — —

Ako Hitler ne zblazni še to zimo, bo nekaj narobe z njim. Pričakovati pa moramo, da bodo v Berlinu tulili še večje in hujše laži, predno bo nacijska zver tako izčrpana in zbita, da utihne za vedno.

PRED DVAJSETIMI LETI

(Iz Prosvete, 7. novembra 1921)

Domače vesti. V Red Lodgeju, Mont., je umrl 69-letni rojak John Rom.

Delavske vesti. Konflikt med rudarsko unijo in federalno vlado se nadaljuje.

Iz inozemstva. Na premierja Japonske Hareja je bil izvršen posrečen atentat.

Sovjetska Rusija. Nova kriza med sovjeti in Poljsko je nastala zaradi ukrajinskega upornika Petlure.

Glasovi iz naselbin

Seja društva V boj

Cleveland. — V nedeljo, 9. novembra, je redna seja društva V boj 53 SNPJ, pričetek ob 9:30 dopoldne. Člani, vaša dolžnost je, da se udeležite seje, popoldne ob treh pa se prične proslava društvene 35-letnice. Na tej priredbi naj nikogar ne manjka, ker to je proslava vašega društva, ki se lahko smatra ponos naselbine.

Frank Barbič, predsednik.

Poročilo zastopnika

Hermine, Pa. — Moje potovanje v oktobru je bilo po sledečih naselbinah: Pittsburgh, Imperial, Moon Run, Oakdale, Bridgeville in okolica, Strabane in okolica, Broughton, Willock, Brownsville, Republic, McClellandtown, La Crose, Masontown, Fairchance, Uniontown, Isabella, Rices Landing, Crucible itd. V tem času sem dobil 26 naročnin Prosveti, 17 Proletarcu in par za Cankarjev glasnik. Nekaj teh je bilo novih. Prodaj sem tudi 10 Adamičevih knjig "Two Way Passage". Kupili so jih dva inženirja, ena učiteljica, sedem tukaj rojeni fantje in eno klub na Willocku. Knjiga stane \$2.50.

Tisti, ki ste čitali komentar urednika Prosvete, ste lahko razumeli, da je knjiga velikega pomena, ker se peča z vprašanjem, kakšna naj bo bodoča civilizacija. Kdor jo prečita, mora priti do prepričanja, da je potrebna kooperacija vseh narodov, če se hoče človeštvo iznebiti naraščajočih nesreč, ki nas vse neprestano grize in mori. In ako se ga iznebimo, bo zopet potrebna vzgoja in dobra volja, da se znovine povrne. Dokler bomo samo zmerjali drug drugega, izpodkopavali drug drugemu tla, se bo ta bolezen — vojna — še zajedala v človeštvo.

Adamič želi, da se vojna konča čim prej. On ima stike z velikim številom ljudi, malimi in velikimi in pravi, da Amerika obstoji iz 60 različnih narodnosti, ki so se priselile v to deželo. V tej knjigi zavzema stališče, da Amerika lahko veliko stori, da se ne bodo take vojne ponavljale vsakih 25 let s pravilno reorganizacijo Evrope. Amerika je dolžna brigit se za to, ker je tudi sama težko prizadeta, ker mora ob vsakem evropskem požaru odložiti vse in se posvetiti vojni ter podvreči velikim davkom, kot tudi žrtvovati svoje sinove na krvavih poljanah.

Niso samo kapitalisti vzrok vojne, ker vzroki so različni. Ravno v Ameriki je precej kapitalistov, ki nasprotujejo, da bi bila dežela v vojni, ker bi raje videli fašizem kot demokratični socializem. Torej rojaki, namesto da se pripravimo radi zidov in Angležev, raje zavijamo rokave in podpiramo Roosevelta, ki pošteno misli. Stokanje nam ne bo nič pomagalo, zdaj smo v ognju in treba je, da pomagamo gasiti. Pokažimo Hitlerju, da se znamo boriti in da Slovani nismo tako malovredni narod kot nas on opisuje v svoji knjigi "Mein Kampf". Končno nam bodo mnogi Nemci in

drugi zatirani narodi hvaležni, da pokopljemo barbarski fašizem in zopet odpremo pot v sodelovanje vseh narodov. V nasprotnem slučaju se lahko pripeti, da bomo zopet potisnjeni v temno dobo.

Adamič priporoča na koncu knjige, kdor se strinja z njegovim načrtom, naj piše predsedniku Združenih držav, državnemu tajniku, senatorjem in kongresnikom; priporoča tudi ustanavljanje postojank po mestih in deželah, to je politično gibanje, ki naj potisne Ameriko v ospredje pri formiranju novega reda v Evropi na principu Združenih držav evropskih, ker le v taki Evropi bo mogoče trajen mir.

Prijatelji moji, živimo v dobi moderne tehnike in glejmo, da jo ohranimo ter zgradimo nebesa na tej zemlji. Mogoče boste rekli, da sem prevelik optimist — Tomšič pravi, da sem blaga duša. Če bi bilo nas več, ki bi hoteli biti blagi drug z drugim in pomagati drug drugemu, bi tudi armada samoukov bolj rasla. Morda nas bodo Hitlerjeve barbarske horde kaj naučile; tudi barbar se da ukrotiti, če je protimoč večja. Končno bomo morali priti do prepričanja, da je iz uma svetli meč boljši kot iz jekla.

Ko so bile vojne na vsakih 50 ali 100 let s primitivnim orožjem, so ljudje splošno pozabili vojne grozote, ampak po novem sistemu bo prišla vsaka generacija kar dvakrat v vojni pekel. Nekaj se bomo torej prisiljeni naučiti, kajti človek ima le eno življenje in še to kratko; in če bo še tega posvetil samo klanju brat brata, narod naroda, si bo res ustvaril še hujši pekel na zemlji kot ga ima. Ampak sami smo krivi, ker se norčujemo iz učiteljev, ki nam svetujejo združevanje narodov vsega sveta. Vsak zase krivito, ko se sklicujejo drugi na odpravo velikega zla. Smo še vedno taki kot pred 40 leti, ko sem na Vestfalskem v Nemčiji prvič pristopil v unijo in si obenem naročil delavski list.

Takrat so se moji kolegi, s katerimi sem živel skupaj, norce brili iz mene. Imel sem popoldansko delo in ko sem prišel pozno zvečer domov, so mi kolegi snedli večerjo in mi na krožnik dajali delavski časopis, češ tega se navečerja. Ker sem vedel, da se norčujejo iz mene radi tega, ker sem pristopil v unijo in naročil delavski list, sem šel drugi dan proč in v drugo naselbino, kjer sem lahko dalje čital delavske tiskovine brez zapovedovanja. In tako mnogi delavci še danes počenja. Toda če se hočete iznebiti vojne, bo treba napeti možgane in poslušati tiste, ki jih znajo rabiti v interesu človeštva.

Ivan Molek me je res obiskal v spremstvu br. Fradela. Le škoda, ker ni imel časa, da bi videl moje knjige. Töne se je torej naučil čitanja v treh jezikih — slovensko, nemško in angleško in za silo čitat tudi druge slovanske jezike. Tako bi lahko storili tisoči in milijoni in bi videli, da delavce lahko po-

stane gospodar vsega sveta. To je mogoče, samo malo manj samopasnosti in pohlepa po zasebnem bogastvu. Le tako bo izginil vojni pekel, ne drugače.

Sedaj nekaj besed o dopisnikih, ki v Pittsburghu ne vidijo nič drugega kot oblake dima. Če bi bili delegatje ostali tukaj še par dni in si ogledali še druge zanimivosti, bi dobili drugačen vtis o Pittsburghu. Videli bi, da postavljamo nove hiše po gričih daleč proč od dimnikov. Ogledali bi si lahko tudi Katedralo znanosti in Carnegiejevo tehnično šolo, v katerih se vsako leto izšola mnogo študentov. Ako bi ne bilo jeklarskega mesta, bi tudi to ne bilo mogoče. Kaj pa naši premogorci in druge industrije? — Pittsburgh je v resnici delavska metropola, lenuhov ni v njem, oziroma malo. Torej dim gor ali dol, brez tega se ne more ustvarjati bogastva. Sicer pa dim ne povzroča sušice. Ljudje, ki živijo v Pittsburghu, so zadovoljni s temi griči, ker so zmeraj varni pred povodnjami in tudi pred cikloni; ki vam na srednjem in daljnem zapadu vedno nagajajo. Človek ima to slabost, da ljubi svoj rojstni kraj, pa naj bo še tako grd. Vsi pa tudi ne moremo živeti v lepih krajih, ker bi ne bilo prostora za vse.

S tem v zvezi naj povem, da sem zadnji teden naletel na slovensko družino, ki je izgubila očeta. Mati je hotela hišo potegniti, ker je v bližini rova in tudi v bližini "dumpe", kamor vozijo iz jame slab premog in kamenje. "Dumpa" gori in oddaja precej močnega smrada. Otroci te družine so bili tamkaj rojeni in hčerka je dejala, da se ona ne "mufa" od tam, tudi če bi jo hoteli s silo pregnati. In tako se je tudi mati udala otrokom, popravili so hišo in živijo tam. Mlademu človeku sploh ne pride na misel, da mu škodujejo ti tisti plini, ki prihajajo iz gore gore premogovnega kamenja, ker so njegova pljuča navajena čistega zraka od mladosti. Glavno je, da je človek zadovoljen. Težkoče imamo vsake sorte; da bi šlo življenje kot po loju, ne bo še tako kmalu.

Pred neko hišo sem naletel na učitelja, ki je prišel svari starše, ker njih sin nosi cigarete učenecem v šolo. Rekel je, ako mora že fant kaditi, naj mu jih kupijo za njega, toda v šolo naj jih ne nosi. Dejal je, da jih vsak dan prinese v šolo tri pakete in jih deli učenecem. Fantu tudi smrdi škola. Ko je učitelj odšel, se je mati trudila povedati fantu njegovo zmoto in naj se ji odpove. Koliko bo zaleglo, ne vem, zdi se mi pa, da je fant že kroničen kadilec, da si je star komaj 16 let.

Ko sem potoval skozi Canonsburg in čakam električno železnico, pride fantiček, ki je rekel, da je star 14 let, dasi ni zgledal več kot 10 let. V ustih je imel velik čik. Seže v žep, izvleče ven mošnjiček in pravi: "Glej, mister, tukaj imam tobak, a ti misliš, da so novci." In pridjal je tobaka v usta, da je imel čik bolj popolen. Vprašam ga, zakaj raje ne gre v šolo, mesto da prežveka tobak tukaj okrog. Pa mi odgovori, da hoče igrati ta dan "hokey", ker sta šla oče in mati od doma in hoče imeti "good time". Ima tudi kolo skrito in se bo vozil. Ko sem ga svaril glede bodočnosti in da bi se moral bolj zanimati za šolo, je od-

govoril, da so učiteljice preveč sitne.

Well, boste rekli, vidiš, da ne gre vse gladko. Vendar trdim, da so za to zlo krivi starši, ker se ne zanimajo za otroke, nekaj pa tudi učiteljice, ker se večinoma brigajo za učence le toliko kolikor se morajo, da obdržijo službo. Ampak da bi se res usposobile za prave vzgojiteljice otrok, so redke, ker taka učiteljica mora dosti čitati, ako hoče biti res sposobna. Izmed slovenskih učiteljev, kolikor jih jaz poznam, je ena najboljših Frances Mevitz. Ona kupi večkrat kakšno knjigo od mene. Tudi sedaj je kupila Adamičovo "Two Way Passage". Vsa čast Francku, ker se žrtvuje za vzgojo otrok.

Dopis se je zopet zavlekel in se moram prijateljem, ki ste mi šli pretekli mesec na roko, le skupno zahvaliti v vseh v začetku dopisa navedenih naselbinah.

Anton Zornik, zastopnik.

Moje hrepenenje po Ameriki in doživljaji

XV.

West Middlesex, Pa. — Že sem zapisal, da sem meseca junija 1920 prodal hišo, nakar sem se preselil z družino v Slovenski dom. Tam smo pokali kovčge in se pripravljali za odhod v domovino. Poslovili smo se 20. avgusta. Vse jutro smo imeli goste, se poslovljali s tem in onim, takratna godba pa nam je zaglajala odhodno. Težko smo se poslovili od dobrih prijateljev. Bila nas je velika družina, poleg mene in žene štiri hčere in trije sinovi, ko smo jo omenjenega dne popoldne odkurili proti New Yorku. Moj namen je bil, da se več ne vrnem, marveč postane kmetje. Nekateri so nam želeli srečo v tem, drugi pa zopet, da se kmalu vrnemo, kar se je tudi zgodilo.

Ko se pripeljem v New York, nas je na postaji čakal zastopnik Sakserjeve trdnice, ki nas je odpeljal v pisarno Glasna Naroda. Začudili so se tako veliki družini, nas slikali in sliko približili v Glas Narodu (mogoče se je kdo še spominja). Takrat sem prvič videl Franka Sakserja. Lepo sva se pogovorila. Rekel mi je, da je škoda denarja, ki ga bom potrošil za vožnjo tako velike družine, ker je gotov, da ne bomo tam ostali. Ker sem bil zastopnik Glasna Naroda, sem se takrat odpovedal, naročil list za vse leto v staro domovino in priporočil za zastopnika Jerryja Okorna, ki še danes vrši ta posel.

Dobili smo vozne listke za italijansko linijo (ime parnika sem pozabil). New York smo zapustili 13. avgusta. Vozili smo se v tretjem razredu. Takoj, ko je parnik odrinil, so nam odkazali prostor v—kevdru, kjer je smrdelo in bilo zadušilo, mene so pa še ločili od žene in otrok. Kaj naj sama žena počne s to družino? Moram na kak način iz te neprijetnosti. Štopicam po krovu, kako bi se dalo to urediti.

Pa mi nek mornar ponudi svojo kabino z dvema posteljama. Je še precej čedno. Dati sem mu moral \$50 za odstop kabine. Takoj sem spravil družino notri. Drenj je bil, toda bo že kako, saj smo vsi domi in tudi ne bo tako za zmeraj.

Vožnja ni bila preslaba, hrana pa ribe vrh rib z makaroni. To je bilo dan za dnem. V Neapolu smo precej časa stali. Prodajalci so na krov prinesli vsakovrstnih jedil in fige, suhe in sveže. Zabavno je bilo gledati, kako so se spuščali v morje, če si vrgele nikel v vodo: takoj ga je prinesel ven in namignil, da se vrzi. V Genovi smo se izkrcali in se vozili z vlakom preko Italije (nas je bilo več Slovencev).

Na vlakcu smo imeli spremiljevalca, menda od družbe, ki je govoril tudi slovenski. Ustavili smo se več ur tudi v Milanu. Tam sem malo štopical okrog postaje, a dalj se nisem upal. Videti je bilo že od tam, da je mesto lepo, ulice široke in stavbe velike. Na več postajah so nam Italijani ponujali tudi vino v steklenicah z dolgimi vratovi, spodaj pa okrogle kot buče. Vino je bilo črno. Predno pridemo v Trst, nam spremiljevalec reče, če nečemo tam imeti nobenih sitnosti s kovčgi, naj mu damo vsak en

dolar in on bo uredil vse, drugič pa bomo lahko imeli zadnje. Vsi smo mu plačali in mislili, bo res tako.

Ob 10. zvečer smo dospeli v Trst. Nekaj časa čakamo, da izločimo, končno pa le pridejo velje, da moramo vsi v čakalno. Naše ročne kovčge zložijo po kamnitih tleh, otroci in žene pa se posedejo nanje. Nas je bila polna čakalnica. Treba tam prenočevati, ker drugam nismo. Nič ne govorijo slovensko, dasi so Italijani z gledališči Slovenci—Italijanom sploh bili podobni. Pa se eden od nam pridruži in vpraša, če smo iz Amerike. Ja, grozno čem bolj na glas, on pa, čem bolj tiho govoriti, ker v Italiji in da je tam prepoved na vsaka druga govorica, spso pa tu in tam.

Vprašam ga, če bi se kaj dalo za pod zob in kakšna pišljoljubi mi, ko bo gotov z de pride in bomo šli v gostilno Slovincem. Ženi povem, da bom za nekaj časa odstranil tistem času sem pa je dva dnagovoril, da sta šla z mošili smo preko prve in druge ste, še po nekih ovinkih, mtrije pozorni, da se kaj ne pti. Končno le pridemo v gostilno, ki je bila nabasana. Gostilnica je največ italijanska, de natakrica in naš spremljelec ji reče, naj nam prinese želimo. Dobili smo piva in kajene šunke, ki je bila na tako tanko, da se je skorodelo. Bila je okusna. Bala jo pod našo streho in še namo, da nesemo na postajo gim. Vse nas je gledalo, če pa so. Že smo bili v strahu, da smo jo srečno odklop. Spremljevalec nam je rekel, se dogajajo vse sorte zločin.

Drugi dan se je na postajo čelo prerivanje velikih vlakov. Delavci, ki so jih rida vago, so hoteli od vsakega, kDor jim je plačal dolar, s kovčgu naredili z belo križ in šel je naprej. Tudi so bili v vrsti, toda so jih skočili, kajti jaz nisem se p in tudi ne bom. Plačal sem tar tistemu našemu spremljevalcu, si mislim, in kar sam ko ge porinim bliže vage. K niso imeli križa, so mi jih odrinili rekoč, da moram pti. Izgovarjal sem se, da se plačal. Nič ni pomagalo. Preprekam, jaz po slovensko po italijansko. Nič ne pla raje grem k amerškemu kolu. Pridel policaj, ki ukaže Jaz trdim svoje. Slučajno tudi ameriški konzul, ki me ša, kaj je. Pojasnim mu, o pravi, da mi verjame, toda ni veliko in je bolje, da pla drugače nas lahko zadrže časa. "Veš, vse je še nar je dejal in odšel. Drugi iz skupine so že večinoma od par nas je še tam. Sram ni bilo, ko potem ponujam Dal sem ga drugemu, da je čal in takoj so šli kovčgi prej, in tudi mi.

Pred mrakom smo se prišli v Logatec, kjer je bila Italijani so gospodarili. Ta bilo treba odpreti velike kge, toda šele drugi dan. Naj gremo? Preko noči nstaji ni varno. Pridel vLjubljane in tam stoji. Obrri me konduktor, ki me v če mogoče nameravam v ljlano. Seveda, ali imam družino in moram čakati na čege, ki pridejo šele jutri tsto, toda ne vem, kje bomo nočevali. Vidi se mi vse in nezanesljivo.

On mi svetuje, da ni treba čakati, marveč naj gremo s coj s tem vlakom v Ljubljutri pa naj se vrnem po kge, ker bi jih itak ne dobili drugo uro popoldne. Sprskupaj družino in konduktomaga, da smo šli na ljubski vlak. Kmalu se pripel v Verd. Tam moramo vsi piti. Carinarji so pregleda so ročno prtljago in spet na Zgorovnemu in uljudnemu dukterju sem dal "fliko", ttero se je lepo zahvalil. Qzvečer se pripeljem v Ljano. (Se nadaljuje.)

Anton Valentin

Najzanesljivejša dnevna lavske vesti so v dnevniku svetli." Ali jih čitate vsak

Slika kaže razdejano poslopja v Kijevu, glavnemu mestu Ukrajine, ki so ga Nemci okupirali.

ZELENI GRADOVI

Ljubezanski roman iz južnoamerikanskih dišev

Spisal W. H. HUDSON

Prevedel IVAN JONTEZ

(Se nadaljuje.)

Mi jo moramo sežgati, kajti drugače je ne moremo umoriti. Nato smo obšli drevo, toda nje ni bilo videti; nekdo je rekel: "Ona je ušla, sčrčala kakor ptička!" toda Rini je odgovoril, da bo ogenj pokazal, če je to res. Tako smo nasekali vej in malih drevcev in naložili veliko grmado okrog drevesnega debla. Potem smo posekali še več drevcev in jih kupičili okrog drevesa, dokler ni bilo tako daleč naokrog—in fant je pokazal na kakih petdeset čevljev oddaljeno grmovje—"vse pokrito s kupi vejevja."

Občutki, ki so me obhajali spričo tega pripovedovanja, so bili neznosni. Znoj mi je v curkih lil po obrazu; in tresel sem se kakor bi imel mrzlico, tako, da sem moral stisniti zobe, da mi niso škpeletali. "Jaz sem želen," sem ga ustavil in vstal. Tudi on se je dvignil, toda ni šel za menoj, ko sem šel negotovih korakov k deset korakov oddaljenemu potoku, kjer sem legel na trebuh, pil vodo iz dolgih požirkov in nazadnje namočil v nji svoj obraz. Hladna voda me je poživila, da sem spet dobil svoje občutke pod oblast, naka sem se vrnil k ognju.

"Vi ste potem drevo sežgali," sem spet spregovoril. "Skončaj, da bom šel spat—oči so mi težke."

"Da. Medtem ko so možje sekali in koplili okrog drevesa vejevja, so ženske z otroci nabrale suhega mahu—in dračja in ga nakopile okrog grmade. Potem so grmado na vseh straneh zažgali in začeli plesati okrog nje, smeje se in kričaje: 'Čvri se, čvri se, Didina hči!' Nazadnje so začele goreti spodnje veje velikega drevesa in plameni so sikali višje in višje; tudi deblu je že gorelo, toda gori nad nižjimi vejami je bilo še vedno zeleno in mi nismo mogli ničesar videti. Toda plameni so silno prasketajoč sikali vedno višje proti vrhu; in nazadnje se je oglašil v vrhu, med zelenjem, silen vzvik, kakor bi kričala ptica: 'Abel! Abel!' in potem smo videli, ko je nekaj padalo skozi vejevje in plamen, podobno veliki beli ptici, ki jo je umorila strupena pčica in padlo v plamene pod drevesom. Bila je Didina hči, ki je zgorela v ognju in se spremenila v pepel kakor veša; in od takrat je ni nihče več videl ne slišal."

Bila je sreča zame, da je fant hitro govoril in naglo zaključil. Še preden je nehal, sem si zavil glavo v plašč in se stegnil po tleh. Najbrž me je tudi on poslušal, toda jaz tega nisem opazil, ker sem bil gluhi in slep za vse, kar se je godilo okrog mene. Moje srce ni več divje bilo, temveč jedva zaznavno utripalo; spominjam se, da mi je v ušesih čudno šumelo, da sem hlastal po zraku—in da se je zdelo, da mi življenje uhaja. Ko je ta strašni občutek naposled prešel, sem kake pol ure mirno ležal; v tem času je postajala slika zadnjega dejanja strašne tragedije čedalje jasnejša, dokler nisem nazadnje dejansko zrl nanjo in slišal sikanje in prasketanje plamenov, krvoločno cviljenje divjakov in nazadnje presunljivi klic: "Abel! Abel!" Bilo je strašno in jaz tega nisem mogel več prenesti, zato sem vstal in se ozrl po svojih stražnikih. Kva-ko je ležal tri korake od mene in zdelo se je, da je prav tako trdno spal kot ostali. Moja ura je napočila—če sem hotel pobegniti. Zdal sem vedel vse, kar sem hotel vedeti in nisem več imel vzroka, da bi ostal pri njih, mojih smrtnih sovražnikih. Na srečo smo bili precejšnji kos potoa od njihove vasi do pokrajine petrih gričev, kjer je živel Managa—tisti Managa,

na katerega sem izza vrnitve iz Riolame često mislil.

Nekaj minut pozneje sem bil že na begu in pot mi je kazala nizka zvezda na severozapadnem nebu, o kateri mi je bil zvečer pravil Rini, da kaže pot naravnost v Managovo naselje. Pokrajina, po kateri sem hitel v teku, je bila gola in tla razdrpana; nazadnje sem pritekel do kraja, kjer so bila tla sivkastobela—bila je bela ilovica—da se je v zvezdnem soju lahko opazilo vsako temno stvar, ki se je pomikala preko planote. Tam sem obstal in prisluhnil, če me kdo ne zasleduje; zaslišal sem hitre korake in kmalu nato sem v temi uzrl meglene obrise postave mojega zasledovalca, ki je na vso moč tekel proti meni, držeč sulico in dvignjeni roki, pripravljen, da jo vsak hip vrže. Jaz sem se obrnil in spet začel bežati. Da si olajšam beg, sem odvrnil svoj plašč. Ko sem se ozrl nazaj, sem videl, da se je razdalja med nama povečala; fant se je bil ustavil, da pobere moj plašč, ki je tako postal njegova lastnina in tako zaostal. Toda jaz sem bil že izčrpan in tako sva bila kmalu tako blizu skupaj, da je vrgel sulico, ki me je zadela v levo nadlaket. Vedoč, da bi bil nadaljnji beg zaman, sem se ustavil, da pričakam svojega zasledovalca. Kva-ko, kajti on je bil, se mi je v teku bližal z nožem v roki, da z njim opravi, kar s sulico ni mogel doseči. Fant je seveda mislil, da bo to mimo grede opravil. Siromak ni vedel, kako brezmočen je bil napram nasprotniku, ki je poznal umetnost sabljanja; On je seveda mislil, da se mu tujec zdaj, ko je ob svoj samokres, ne bo mogel upirati. Svojo zmotu je moral drago plačati!

Boj je bil kratek. Mladenič se je divje zagnal proti meni, toda jaz sem njegov sunek igravo odbil in nekaj hipov pozneje se mu je moj nož zadržal globoko v prsa. Fant se je zvrnil po tleh in iz rane se je vili širok curek krvi ter začel pojiti žejno belo zemljo. Jaz pa sem se z okrvavljenim nožem v roki obrnil proti ostalim zasledovalcem, katerih pa v resnici ni bilo, kajti Kva-ko se je bil najbrž podal na zasledovanje, ne da bi bil zbudil svoje tovariše. V tem sem zaslišal težek vzdih; Kva-ko se ni bil mrtev. Sklonil sem se k njemu ter mu še enkrat zasedil nož do ročaja v telo. Potem pa, ko sem videl, da le ni nobenih drugih zasledovalcev za menoj, sem pobral svoj plašč ter se napotil za zvezdo na severozapadnem nebu.

Dvajseto poglavje

Borba z Indijancem in zmaga je vplivala name kakor požirek starega vina in nekaj časa nisem čutil ne svoje velike izgube, niti rane. Toda to vzhvičenje je trajalo le malo časa; otekoča rana me je začela žgati in izguba krvi me je tako oslabila, da bi imeli Indijanci prav lahek opravček z menoj, če bi me bili došli; toda njih ni bilo in jaz sem počasi, z veliko težavo nadaljeval svojo pot. Nazadnje, ko sem prišel nekoliko k sebi ter se iznebil bojazni pred zasledovalci, je moja stara bolečina oživela z vso silo, da mi je bilo kakor bi imel vsak hip zblazniti.

Rime, tega krasnega bitja ni bilo več; vse, kar je ostalo za njim, je bilo malo pepela. Kako neumljeno! Kako kruto!

Toda jaz sem vedel o vsem tem poprej — o neizprosnem zakonu narave in potrebe, proti kateremu je vsak upor nesmiseln: ob spominu nanj me je bila često napadla melanholija; toda zdaj se mi je videl krut nad vsako krutost. (Dalje prihodnjik.)

Muhoborci

Fr. Milčinski

Sedmo poglavje

NAJNOVEJŠE VESTI

(Nadaljevanje.)

"Če jih dobim v roke, sakramenske falote..." je rohnel župan.

"Ali jih ne poznate?" se je začudil tajnik. "Glej, pa sem mislil, da si jih sam najel! Veš, zaradi dviga sodnih opravil..."

"Sema, kaj bi norce bril," ga je nejevoljno zavrnil župan. Ustavil se je pred njim. "Ne vem, kaj me vedno špikaš s sodnijo. Mar ti ni všeč, da dobi Muhobor sodnijo? Ali si občinski tajnik ali ne, ko takorekoč nasprotuješ očitnim koristim trga?"

"Župan, imej pamet!" je rekel tajnik. "Na tak način ne dobimo nikdar sodnije, razen če postane Krunoslav Batič pravosodni minister. Saj gospodje zgoraj, ki imajo stvar v rokah, niso tepec."

"Zakaj bi ne dobili sodnije? Edini zadržek je preizkušeno število tožba in prava. To število pa zdaj raste, izredno 'ustel'!"

"Ali za koliko časa, župan! Saj vidiš, že zdaj se nikomur več ne ljubi letati v Luče, kjer ga gledajo kakor kravo s klobu-

kom. Vem, da se tebi tudi že upirajo te komedije! Le brivec, edini brivec skrbi še za dvig sodnih opravil."

"Saj je plačan za to," je rekel župan.

"Se že še naveličaš plačevanja," je pripomnil tajnik. "Ali res misliš, da se vam visoka gosposka usede na vaše predpustne tožbe? Druga Muhobor pri vsem tem ne bo dosegel: nesmrtno se bo osmešil pred širnim svetom do poznih rodov. Sodnije pa ne bo dobil. Kvečjemu norišnico!"

"Bomo videli!" je rekel župan. Poslanec nam jo je obljubil. Zato ne odnehamo pa ne odnehamo. — Sicer pa, kdor te sliši in tvoje besede, bi lahko mislil, da prav ti in nikdo drugi ne tiči za onim prijaznim pis-mom brez podpisa."

"Bi se mi pač škoda zdelo črniti in papirja," se je zakrohotal tajnik. "Se pusti ti bom, kar ti lahko naravnost povem v lice! — Kje so pismo skovali, ni težko uganiti. Le dokaza nimaš, da jih primeš."

"Ali tudi ti misliš tako, da sta pismo in kravjek iz istega vira?"

"Kako pa drugače! Kravjek, to je tako, kakor bi bili pustili posetko. Ono noč so ti cepljen-ce porezali — to je tudi njihova osebna stroka."

"Prokleti lumpje, pa kako zdaj vkupe drže! Nič več se ne tožarita med sabo, rokomavha. Čakajta, vaju že še dobim v pest, pa če sam ponoči stražim okoli hiše! — Ali je treba kaj podpisati?"

"Tukajje vpraša luška sodnija, kdo naj bo za sovaruha Škrjančevim sirotam? Koga naj nasvetujem, kaj praviš?"

Rekla je, da je kar tako, slučajno in mimogrede, pogledala noter, kaj dela kaj gospa; hkratu je položila na kuhinjsko mizo precejšen omotek: naj se gospe

Angleški letalci z letalom tipa Hurricane nekje na ruski fronti.

Policaja pretepa stavarja pred tovarno Air Associates, Bendix, N. J.

"Kar zapiši tistega falota, Civi, ne zdi zamalo, včeraj so klali, ho ali Smerajca ali pa oba, da bosta imela vsaj kaj stisnosti in zastoj potov, rokovnjača zani-krala!"

"Pa se bosta branila."

"Naj se, pot bosta pa le imela na sodnijo. Če se ubranita, potem je še vedno čas, pa ti prevzameš sovaruštvo, saj tako nič nimajo Škrjančevi."

"V hudi revščini so," je rekel tajnik, "če bom jaz sovaruh, jaz se bom potegnil zanje, občina jim mora dati pošteno podporo, ti so resnično potrebni."

"Kje bomo pa jemali! Ne boš za sovaruha! Boš pa potem zapisal svetovalca Čemažarja, ta se najbolj repenči zoper vsako podporo — naj nadenj leta vdo-va s svojim drobižem, bo videl, kako je to. Ali najprvo mi zapiši Smerajca in Civiho! Vrag ju raztrga na drobne kosce! — Ali je še kaj drugega? — Pa adijo!"

Krenil je proti durim, toda postal je in nejevoljno vzdihnil:

"Vsega sem sit, tja bom vrgel županstvo, pa bo! Človek se peha in tudi za občino in kar žanje, sta zasmeš in sovaruštvo. Pa še pekel doma! Kako se mi nosi moja stara, s kakimi očmi me hodi gledat! Namesto prijazne besede pa 'm' pa 'oh'. Dvajset let sva že počasi, vedno sem bil z njo zadovoljen, s tako pa, kakršna je zdaj..."

"Kaj pa, ali je ona zadovoljna s tabo?" je vprašal tajnik.

"Ona, ona? Ona nima prav nič vzroka, da bi se pritoževala. Pa saj veš, kake so ženske. Ne vidijo čez lastno gnezdo, dela in žrtev za javni blagor ne razumejo! Moja stara — edinole gostilno vidi, seje pa ne, ki je v gostilni! — Vidiš, tajnik, ti bi ji lahko to dopovedal, tebi bo več verjela kakor meni. Saj se že lastnega doma bojim. Tako ne gre naprej! In še Julka... pa kaj bi pravil! — Dej, daj, tajnik, če le moreš! Pa adijo!"

Slučaj je nanesel, da je baš tisti čas, ko sta se župan in tajnik tako posetovala, županja bila pri tajnikovi ženi, gospe Podražjevi.

Rekla je, da je kar tako, slučajno in mimogrede, pogledala noter, kaj dela kaj gospa; hkratu je položila na kuhinjsko mizo precejšen omotek: naj se gospe

gospa župana. Majala je torej zgoj z glavo, skledala roke, tleskala sočutno z jezikom in izjavljala: "Ti moj Bog, ti moj Bog! Ali bi vam lahko postregla z malinovcem..."

"Prosim vas, gospa nadičteljeva, ostanite tukaj, ničesar ne nosite! — Če mi hočete ustreči, nekaj bi vas prav lepo prosila. Vaš gospod je tako pameten mož, najbolj pameten v vsem trgu — moj mož ga močno čisla, čeprav sta si dostikrat navskriž. Prosim vas, gospa nadičteljeva, sporočite svojemu gospodu, da ga prav lepo prosim, naj dopove mojemu možu — bo že vedel sam, kako — da sta žena in otrok več kakor tista sodnija v oblakih, ki si je ne bodo nikdar prirokalili, priplesali in prizmerjali. Prisiliti se ne da nobena stvar. Tako pravim: Če je božja volja, dobimo sodnijo v Muhobor, pa če mezinca ne ganemo. Če ne, nas pa tudi ne bo konec! Toda v takem živeti je huje od vč; rajši greva proč obe z Julko — nikdar več naju ne bo videl."

Solza hudournik se je iznova udri po rejnih licih županja. Gospa nadičteljeva je tresla županji roko in ji objubljala vse, kar je želela.

Poslovili sta se zelo prijateljski in županja je gospe nadičteljevo za slovo celo poljubila; ali na ustni ali na lice, tega se gospe nadičteljeva že kaj po dogodku ni mogla več spomniti, preveč je bila razburjena.

Nadičtelj je domov prišel poslušal genljivo historijo o obisku županje in rekel: "Župan bi rad, naj mu izpreobrnem ženo."

gospa župana. Majala je torej zgoj z glavo, skledala roke, tleskala sočutno z jezikom in izjavljala: "Ti moj Bog, ti moj Bog! Ali bi vam lahko postregla z malinovcem..."

"Prosim vas, gospa nadičteljeva, ostanite tukaj, ničesar ne nosite! — Če mi hočete ustreči, nekaj bi vas prav lepo prosila. Vaš gospod je tako pameten mož, najbolj pameten v vsem trgu — moj mož ga močno čisla, čeprav sta si dostikrat navskriž. Prosim vas, gospa nadičteljeva, sporočite svojemu gospodu, da ga prav lepo prosim, naj dopove mojemu možu — bo že vedel sam, kako — da sta žena in otrok več kakor tista sodnija v oblakih, ki si je ne bodo nikdar prirokalili, priplesali in prizmerjali. Prisiliti se ne da nobena stvar. Tako pravim: Če je božja volja, dobimo sodnijo v Muhobor, pa če mezinca ne ganemo. Če ne, nas pa tudi ne bo konec! Toda v takem živeti je huje od vč; rajši greva proč obe z Julko — nikdar več naju ne bo videl."

Solza hudournik se je iznova udri po rejnih licih županja. Gospa nadičteljeva je tresla županji roko in ji objubljala vse, kar je želela.

Poslovili sta se zelo prijateljski in županja je gospe nadičteljevo za slovo celo poljubila; ali na ustni ali na lice, tega se gospe nadičteljeva že kaj po dogodku ni mogla več spomniti, preveč je bila razburjena.

Nadičtelj je domov prišel poslušal genljivo historijo o obisku županje in rekel: "Župan bi rad, naj mu izpreobrnem ženo."

gospa župana. Majala je torej zgoj z glavo, skledala roke, tleskala sočutno z jezikom in izjavljala: "Ti moj Bog, ti moj Bog! Ali bi vam lahko postregla z malinovcem..."

"Prosim vas, gospa nadičteljeva, ostanite tukaj, ničesar ne nosite! — Če mi hočete ustreči, nekaj bi vas prav lepo prosila. Vaš gospod je tako pameten mož, najbolj pameten v vsem trgu — moj mož ga močno čisla, čeprav sta si dostikrat navskriž. Prosim vas, gospa nadičteljeva, sporočite svojemu gospodu, da ga prav lepo prosim, naj dopove mojemu možu — bo že vedel sam, kako — da sta žena in otrok več kakor tista sodnija v oblakih, ki si je ne bodo nikdar prirokalili, priplesali in prizmerjali. Prisiliti se ne da nobena stvar. Tako pravim: Če je božja volja, dobimo sodnijo v Muhobor, pa če mezinca ne ganemo. Če ne, nas pa tudi ne bo konec! Toda v takem živeti je huje od vč; rajši greva proč obe z Julko — nikdar več naju ne bo videl."

Solza hudournik se je iznova udri po rejnih licih županja. Gospa nadičteljeva je tresla županji roko in ji objubljala vse, kar je želela.

Poslovili sta se zelo prijateljski in županja je gospe nadičteljevo za slovo celo poljubila; ali na ustni ali na lice, tega se gospe nadičteljeva že kaj po dogodku ni mogla več spomniti, preveč je bila razburjena.

Nadičtelj je domov prišel poslušal genljivo historijo o obisku županje in rekel: "Župan bi rad, naj mu izpreobrnem ženo."

gospa župana. Majala je torej zgoj z glavo, skledala roke, tleskala sočutno z jezikom in izjavljala: "Ti moj Bog, ti moj Bog! Ali bi vam lahko postregla z malinovcem..."

"Prosim vas, gospa nadičteljeva, ostanite tukaj, ničesar ne nosite! — Če mi hočete ustreči, nekaj bi vas prav lepo prosila. Vaš gospod je tako pameten mož, najbolj pameten v vsem trgu — moj mož ga močno čisla, čeprav sta si dostikrat navskriž. Prosim vas, gospa nadičteljeva, sporočite svojemu gospodu, da ga prav lepo prosim, naj dopove mojemu možu — bo že vedel sam, kako — da sta žena in otrok več kakor tista sodnija v oblakih, ki si je ne bodo nikdar prirokalili, priplesali in prizmerjali. Prisiliti se ne da nobena stvar. Tako pravim: Če je božja volja, dobimo sodnijo v Muhobor, pa če mezinca ne ganemo. Če ne, nas pa tudi ne bo konec! Toda v takem živeti je huje od vč; rajši greva proč obe z Julko — nikdar več naju ne bo videl."

Solza hudournik se je iznova udri po rejnih licih županja. Gospa nadičteljeva je tresla županji roko in ji objubljala vse, kar je želela.

Poslovili sta se zelo prijateljski in županja je gospe nadičteljevo za slovo celo poljubila; ali na ustni ali na lice, tega se gospe nadičteljeva že kaj po dogodku ni mogla več spomniti, preveč je bila razburjena.

Nadičtelj je domov prišel poslušal genljivo historijo o obisku županje in rekel: "Župan bi rad, naj mu izpreobrnem ženo."

gospa župana. Majala je torej zgoj z glavo, skledala roke, tleskala sočutno z jezikom in izjavljala: "Ti moj Bog, ti moj Bog! Ali bi vam lahko postregla z malinovcem..."

"Prosim vas, gospa nadičteljeva, ostanite tukaj, ničesar ne nosite! — Če mi hočete ustreči, nekaj bi vas prav lepo prosila. Vaš gospod je tako pameten mož, najbolj pameten v vsem trgu — moj mož ga močno čisla, čeprav sta si dostikrat navskriž. Prosim vas, gospa nadičteljeva, sporočite svojemu gospodu, da ga prav lepo prosim, naj dopove mojemu možu — bo že vedel sam, kako — da sta žena in otrok več kakor tista sodnija v oblakih, ki si je ne bodo nikdar prirokalili, priplesali in prizmerjali. Prisiliti se ne da nobena stvar. Tako pravim: Če je božja volja, dobimo sodnijo v Muhobor, pa če mezinca ne ganemo. Če ne, nas pa tudi ne bo konec! Toda v takem živeti je huje od vč; rajši greva proč obe z Julko — nikdar več naju ne bo videl."

Solza hudournik se je iznova udri po rejnih licih županja. Gospa nadičteljeva je tresla županji roko in ji objubljala vse, kar je želela.

Poslovili sta se zelo prijateljski in županja je gospe nadičteljevo za slovo celo poljubila; ali na ustni ali na lice, tega se gospe nadičteljeva že kaj po dogodku ni mogla več spomniti, preveč je bila razburjena.

Nadičtelj je domov prišel poslušal genljivo historijo o obisku županje in rekel: "Župan bi rad, naj mu izpreobrnem ženo."

gospa župana. Majala je torej zgoj z glavo, skledala roke, tleskala sočutno z jezikom in izjavljala: "Ti moj Bog, ti moj Bog! Ali bi vam lahko postregla z malinovcem..."

"Prosim vas, gospa nadičteljeva, ostanite tukaj, ničesar ne nosite! — Če mi hočete ustreči, nekaj bi vas prav lepo prosila. Vaš gospod je tako pameten mož, najbolj pameten v vsem trgu — moj mož ga močno čisla, čeprav sta si dostikrat navskriž. Prosim vas, gospa nadičteljeva, sporočite svojemu gospodu, da ga prav lepo prosim, naj dopove mojemu možu — bo že vedel sam, kako — da sta žena in otrok več kakor tista sodnija v oblakih, ki si je ne bodo nikdar prirokalili, priplesali in prizmerjali. Prisiliti se ne da nobena stvar. Tako pravim: Če je božja volja, dobimo sodnijo v Muhobor, pa če mezinca ne ganemo. Če ne, nas pa tudi ne bo konec! Toda v takem živeti je huje od vč; rajši greva proč obe z Julko — nikdar več naju ne bo videl."

Solza hudournik se je iznova udri po rejnih licih županja. Gospa nadičteljeva je tresla županji roko in ji objubljala vse, kar je želela.

Poslovili sta se zelo prijateljski in županja je gospe nadičteljevo za slovo celo poljubila; ali na ustni ali na lice, tega se gospe nadičteljeva že kaj po dogodku ni mogla več spomniti, preveč je bila razburjena.

Nadičtelj je domov prišel poslušal genljivo historijo o obisku županje in rekel: "Župan bi rad, naj mu izpreobrnem ženo."

gospa župana. Majala je torej zgoj z glavo, skledala roke, tleskala sočutno z jezikom in izjavljala: "Ti moj Bog, ti moj Bog! Ali bi vam lahko postregla z malinovcem..."

"Prosim vas, gospa nadičteljeva, ostanite tukaj, ničesar ne nosite! — Če mi hočete ustreči, nekaj bi vas prav lepo prosila. Vaš gospod je tako pameten mož, najbolj pameten v vsem trgu — moj mož ga močno čisla, čeprav sta si dostikrat navskriž. Prosim vas, gospa nadičteljeva, sporočite svojemu gospodu, da ga prav lepo prosim, naj dopove mojemu možu — bo že vedel sam, kako — da sta žena in otrok več kakor tista sodnija v oblakih, ki si je ne bodo nikdar prirokalili, priplesali in prizmerjali. Prisiliti se ne da nobena stvar. Tako pravim: Če je božja volja, dobimo sodnijo v Muhobor, pa če mezinca ne ganemo. Če ne, nas pa tudi ne bo konec! Toda v takem živeti je huje od vč; rajši greva proč obe z Julko — nikdar več naju ne bo videl."

Solza hudournik se je iznova udri po rejnih licih županja. Gospa nadičteljeva je tresla županji roko in ji objubljala vse, kar je želela.

Poslovili sta se zelo prijateljski in županja je gospe nadičteljevo za slovo celo poljubila; ali na ustni ali na lice, tega se gospe nadičteljeva že kaj po dogodku ni mogla več spomniti, preveč je bila razburjena.

Nadičtelj je domov prišel poslušal genljivo historijo o obisku županje in rekel: "Župan bi rad, naj mu izpreobrnem ženo."

gospa župana. Majala je torej zgoj z glavo, skledala roke, tleskala sočutno z jezikom in izjavljala: "Ti moj Bog, ti moj Bog! Ali bi vam lahko postregla z malinovcem..."

"Prosim vas, gospa nadičteljeva, ostanite tukaj, ničesar ne nosite! — Če mi hočete ustreči, nekaj bi vas prav lepo prosila. Vaš gospod je tako pameten mož, najbolj pameten v vsem trgu — moj mož ga močno čisla, čeprav sta si dostikrat navskriž. Prosim vas, gospa nadičteljeva, sporočite svojemu gospodu, da ga prav lepo prosim, naj dopove mojemu možu — bo že vedel sam, kako — da sta žena in otrok več kakor tista sodnija v oblakih, ki si je ne bodo nikdar prirokalili, priplesali in prizmerjali. Prisiliti se ne da nobena stvar. Tako pravim: Če je božja volja, dobimo sodnijo v Muhobor, pa če mezinca ne ganemo. Če ne, nas pa tudi ne bo konec! Toda v takem živeti je huje od vč; rajši greva proč obe z Julko — nikdar več naju ne bo videl."

HUMOR

Dvorni zdravnik.

Stanley Hewett, telesni zdravnik angleškega kralja, je bil noči poklican h kralju, ki je bil lahke želodčne krče.

— Potem pa brž pokličite tarja. Kje so pa vaši sinovi?

— V Manchestru.

— Ali ste že pripravili k

ko? — ga je vprašal zdr

resno.

— Ne.

— Brž jim brzojavite, n

kaj pridejo.

Ko je z obema nalogam

verjeni sluga odhitel, je v

bolnik z drhtečim glasom:

— Gospod doktor, kaj n

nobene upanja, da bi m

gli rešiti?

— Seveda ga imam in

tem bolj, ker ste zdravi

riba v vodi.

— Zakaj ste torej veli

cati notarja in moje sinov

— Da bi ne bil edini tep

ste ga nocoj vzemirjali,

je odrezal zdravnik.

KAJ VITAMIN

POMENI TRINEK

V E M U GRENKE

VINU

Ako se počutite "iz reda",

koč vedno utrujeni, brez

nervozni, potem bo preiskav

diete pokazala, da ne vživat

vitaminov. Ako vaša hrana

buje zadostne količine Vitam

tedaj nimate apetita in vaša

va je slaba. Takoj ko pri